

Відгук

офіційного опонента про дисертаційне дослідження Ольги Віталіївни Шеремет з теми «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища», поданого на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук із спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Дисертаційне дослідження О.В.Шеремет якісно збагачує наукові погляди на вдосконалення процесу навчання мови і мовлення розробленням нових підходів у комунікативній лінгвістиці, психології, психолінгвістиці й лінгводидактиці. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища нині є одним із основних завдань на шляху реалізації концепції мовної освіти в Україні, що повною мірою узгоджується з європейськими освітніми стандартами, Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти.

Актуальність дисертаційної роботи полягає в тому, що вона дає змогу розв'язати низку нагальних питань, пов'язаних із процесом підготовки майбутнього вчителя початкових класів до орфоепічної роботи в умовах навчального трилінгвізму, а саме зі створенням умов для формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх педагогів у здійсненні орфоепічної роботи, оволодіння ними теоретико-методологічними знаннями та практичними вміннями, навичками формування акустичної та артикуляційної компетенцій учнів в умовах синхронного контактування англійської, російської, української мов в освітніх цілях.

Значущість дисертаційної роботи О.В.Шеремет та достовірність її результатів підсилюється чітким визначенням наукового апарату дослідження (мети, завдань, об'єкту, предмету); широкою джерельною базою дослідження, що складають праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, періодичні видання, нормативно-правові документи; авторською позицією щодо обраної проблеми, а також стилем викладання матеріалу. Авторка розмірковує, наводить аргументи, узагальнює перспективний педагогічний досвід з означеної проблеми, коректно формулює висновки, з якими можна в цілому погодитися.

Характерними рисами дисертаційної роботи О.В. Шеремет є наукова новизна і теоретична значущість багатьох ідей, положень, пропозицій. Безсумнівна наукова цінність представленої роботи полягає в тому, що дослідницею вперше обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища, розроблено та експериментально перевірено ефективність створеної моделі підготовки студентів до орфоепічної роботи в умовах англо-російсько-українського освітнього простору, виокремлено принципи, прийоми, засоби, методи і форми формування готовності студентів спеціальності «Початкова освіта» до реалізації орфоепічної роботи в умовах тримовного навчання.

Проаналізуємо зміст дисертаційної роботи щодо розв'язання

поставлених завдань дослідження. Вивчення досить широкого кола наукових праць (246 використаних джерел) дало можливість авторці чітко визначити провідні дефініції дослідження, а саме: «орфоепічна робота в умовах трилінгвального навчального середовища», «готовність майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища», «культурно-мовленнєвий шок»; виявити критерії, показники, рівні сформованості готовності студентів спеціальності «Початкова освіта» до формування акустичної та артикуляційної компетенції учнів в умовах навчального (англо-російсько-українського) трилінгвізму; провести ґрунтовний аналіз теоретико-методологічних підходів до розв'язання досліджуваної проблеми.

Авторкою проаналізовано теоретичні проблеми дидактичної, лінгводидактичної, методичної підготовки студентів спеціальності «Початкова освіта»; лінгводидактичне забезпечення підготовки майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища.

Дисертанткою також розроблено й апробовано модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища, представлену як взаємозв'язок базових структурних елементів навчання, кінцевим освітнім результатом взаємодії яких є готовність до успішної професійної діяльності в умовах синхронного контактування англійської, російської та української мов.

Модель містить мету, завдання, спирається на підходи, загальнодидактичні і спеціальні принципи навчання, розкриває компоненти готовності майбутнього вчителя та етапи його підготовки до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища. Виокремлено рівні та критерії готовності вчителів початкової школи до здійснення орфоепічної роботи в умовах навчального (англо-російсько-українського) трилінгвізму, що дає змогу продіагностувати і встановити реальний стан такої діяльності.

Результати проведеного О.В.Шеремет констатувального експерименту свідчать про необхідність збагачення й оновлення процесу підготовки майбутніх учителів початкових класів до здійснення професійної діяльності в багатомовному режимі. Запропонованою технологією дослідниця вмотивовано доводить педагогічну й суспільну необхідність взаємопов'язаного і системного вивчення педагогічних, загальнопрофесійних, психологічних, лінгводидактичних і спеціальних дисциплін, спрямованих на формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх педагогів у здійсненні орфоепічної роботи в умовах навчального (англо-російсько-українського) трилінгвізму.

Експериментальне дослідження достовірно доводить, що процес підготовки майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи буде ефективним, якщо забезпечити такі організаційно-педагогічні умови: підвищення мотивації студентів до оволодіння системою орфоепічної роботи як показника професійної компетентності, засобу попередження культурно-

мовленнєвого шоку та інтерференції; упровадження навчально-методичного комплексу та інтеграція роботи викладачів дисциплін лінгводидактичного циклу; залучення студентів до рефлексивно-оцінювальної діяльності власних навчальних досягнень і навчальних досягнень учнів.

Слід підкреслити беззаперечну практичну значущість дисертації. Матеріали дисертації О.В.Шеремет, розроблені дослідницею програма спецкурсу «Методика орфоэпической работы в начальных классах в условиях учебного трилингвизма» та навчально-методичний посібник «Система работы по формированию произносительных навыков английской речи в условиях русско-украинского билингвизма» (видано російською мовою) можуть бути широко й різноманітно використані викладачами дисциплін мовного та лінгводидактичного циклів у професійній та післядипломній педагогічній освіті, учителями початкових класів, студентами педагогічних вишів.

Висновки в дисертаційній роботі викладені логічно, чітко й послідовно, повною мірою акумулюють і відбивають повноту отриманих автором результатів дослідження.

Основні положення дисертації висвітлено у 24 публікаціях (4 – у співавторстві), із них 9 статей опубліковано в ліцензованих фахових виданнях України; 1 – у зарубіжному фаховому виданні; 12 – в інших наукових виданнях; 2 навчально-методичних посібника, підготовлених у співавторстві. Репрезентативною і переконливою є апробація результатів дослідження, що доповідалися, обговорювалися на міжнародних і симпозіумах, всеукраїнських науково-практичних конференціях та семінарах.

Не применшуючи загалом високої теоретичної та практичної значущості представленої дисертаційної роботи, вважаємо за необхідне висловити окремі зауваження, що мають переважно дискусійний характер, та висловити такі побажання:

1. У дисертаційному дослідженні варто подати детальніший аналіз психологічних аспектів, пов'язаних із діяльністю вчителя початкових класів і сприйняттям молодшими школярами асертивного підходу до навчання російської, української та англійської мов, предметніше розглянути психологічні механізми здійснення такого підходу, що в свою чергу актуалізує проблему перевантаження учнів.
2. Слід значно ширше проаналізувати сучасний європейський досвід із формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх педагогів у здійсненні орфоепічної роботи, при цьому зробивши висновок про те, наскільки він є успішним та чи надається для упровадження в навчально-виховний процес українських шкіл.
3. У підрозділі 1.1. доцільно підсилити фактажем аналіз досліджень особливостей використання асертивних уроків у початковій школі під час упровадження орфоепічної роботи трилінгвальному навчальному просторі, а саме: з якого класу починати

впровадження методики асертивних уроків, як бути з 1 класом під час роботи за інтегрованим курсом «Навчання грамоти», навчально-методичне забезпечення таких уроків, дидактичні, роздавальні матеріали для школярів.

4. Доцільно було б перевірити статистичну значущість отриманих експериментальних даних.
5. У дослідженні авторка обґрунтовує модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища, яка складається з чотирьох основних блоків: цільовий, теоретико-методологічний, змістовий блок та блок оцінки освітнього результату. На нашу думку, модель виграла б, якби у складі змістового блоку було б відображено форми, методи і засоби, за допомогою яких формувалася б готовність майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища, а в блоці оцінки освітнього результату було відображено, крім критеріїв, показники, за якими проводилася діагностика.

Утім, зроблені зауваження не є визначальними в оцінці дисертації, яка безсумнівно постає завершеним і науково значущим дослідженням, що становить певний внесок у теорію навчання, відкриває перспективи подальших досліджень у цій галузі.

Підсумовуючи вищесказане, наголошуємо: представлена до захисту дисертаційна робота «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до орфоепічної роботи в умовах трилінгвального навчального середовища» є завершеним науково-педагогічним дослідженням, яке відповідає вимогам п.9 і 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор – Ольга Віталіївна Шеремет заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії і методики
дошкільної, початкової освіти й психології
Комунального вищого навчального закладу
«Херсонська академія неперервної
освіти» Херсонської обласної ради

О.В.Стребна

Підпис *Стребної О.В.*
підтверджую
Зав. канцелярією *мр*